

Stichting Pensioenfonds TNO

Jubileumspecial met preview van persoonlijke verhalen

Life & Pension

75
jaar

Stelt u zich eens voor...

Morgen is uw eerste pensioendag

Wat zou u doen? Wat is uw droom of wens? We hebben dit gevraagd aan deelnemers en pensioengerechtigden van het pensioenfonds die dit jaar 25, 50 of 75 zijn geworden of dit jaar met pensioen gaan. In deze speciale editie van de Life & Pension leest u een preview van die persoonlijke verhalen.

Het Pensioenfonds TNO bestaat namelijk 75 jaar. Een mijlpaal die we samen met u vieren. Want uiteindelijk zijn we er speciaal voor u. Juist op zo'n feestelijk moment als dit wil ik daar in deze Life & Pension extra bij stilstaan.

Tip

Wilt u alle persoonlijke verhalen lezen? Ga dan naar www.lifeandpension.pensioenfondstno.nl/interviews. Heeft u geen computer, iPad of smartphone? Laat het ons dan weten. Bel 070 - 413 8602, dan sturen we u een print van de teksten.

Leest u mee?

Kostijn van Gerven,
directeur

Colofon

Life & Pension is een uitgave van Pensioenfonds TNO voor deelnemers en pensioengerechtigden.

Tekst: Pensioenfonds TNO i.s.m. Ernestien Honning

Vormgeving: mariëtte jongen vormgeving

Fotografie: Chantal Vluggen, Shutterstock

Illustratie p.2: Margot Senden

Redactie

Heeft u vragen of suggesties met betrekking tot Life & Pension, stuur dan een e-mail naar info@sp.tno.nl. Bellen kan ook, naar 070 413 8602, of stuur een brief naar Pensioenfonds TNO, Redactie Life & Pension, Postbus 7018, 2280 KA Rijswijk

Druk: Quantas

Oplage: 2.700 exemplaren

Rechten

Niets van deze uitgave mag worden overgenomen of vermenigvuldigd zonder toestemming van Pensioenfonds TNO. Aan de inhoud van deze Life & Pension kunnen geen rechten worden ontleend.

Personalia

Bestuur

Werkgeversleden

ir. Dick Schmidt (voorzitter)

dr. ir. Hans Boumans

mr. drs. Cis Marring RA

Rien Paulus

Deelnemersleden

drs. Hans Veltman (plaatsvervangend voorzitter)

dr. Frank Phillipson RTD (secretaris)

ir. Jan-Willem Vethaak

Nancy Westerlaken MSc

Pensioengerechtigdenleden

dr. Kees Ekkers

drs. Joop Ruijgrok MBA

Directie

drs. Kostijn van Gerven (directeur)

mr. Arie van Luijk (adjunct-directeur)

In dit nummer...

**Dick Schmidt en
Kostijn van Gerven over
'Geld voor de toekomst'**

We bestaan 75 jaar	4
Geld voor de toekomst	5
Wat zijn jouw wensen en dromen?	6
Wat vindt... het verantwoordingsorgaan	12
Tussenstand tot en met september 2016	13
Geld voor de toekomst?! Geld voor nu	14
Samenwerken voor een goed pensioen	14
Overleden pensioengerechtigden	15
Kort nieuws	16

**Preview van persoonlijke
verhalen**

**Wat vindt...
het verantwoordingsorgaan**

We bestaan 75 jaar

75
jaar

Er zijn veel ontwikkelingen geweest van toen tot nu, maar één ding is niet veranderd...

75 jaar geleden zijn we opgericht om medewerkers financiële zekerheid te bieden. Voor als ze stoppen met werken of voor een partner- en wezenpensioen. Dat is waar wij ons ook nu en in de toekomst voor inzetten: geld voor de toekomst.

De voorgeschiedenis

Onze geschiedenis gaat terug naar het jaar 1937...

Het jaar van:

- het huwelijk van prinses Juliana en prins Bernard (7 januari 1937)
- de opening van het Feyenoord stadion De Kuip (27 maart 1937)
- de eerste roeiwedstrijd op de Bosbaan in Amsterdam (6 mei 1937)

Het begin

Op 10 mei 1937 bestond TNO vijf jaar. Dat jaar nam TNO het initiatief om te komen tot een pensioenregeling voor haar medewerkers. Maar dat bleek niet eenvoudig. TNO kon geen aanspraak maken op de Pensioenwet voor burgerambtenaren.

Tussenoplossing

Ondertussen waren er vijf medewerkers die in aanmerking kwamen voor een pensioen. Via het toenmalige Nationale Luchtvaartlaboratorium was een tijdelijke oplossing gevonden. Dit als overbrugging tussen 1937 en het uiteindelijke jaar van oprichting 1941.

Pensioenfonds TNO opgericht

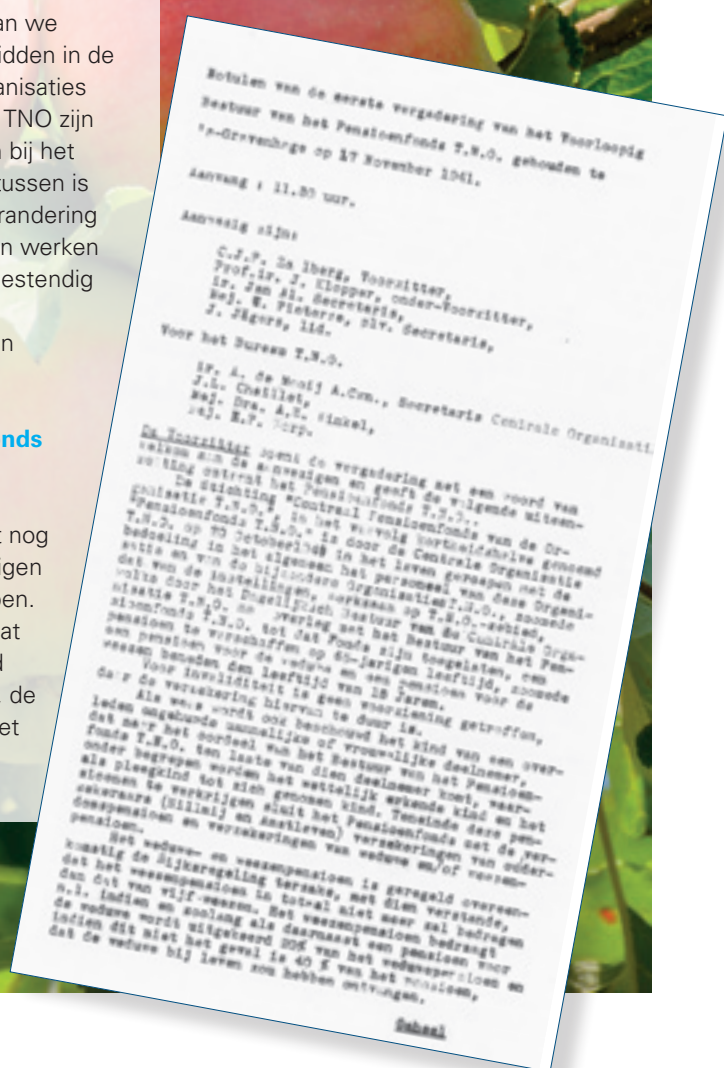
In 1941 was het Pensioenfonds TNO een feit. Op 20 oktober van dat jaar is de oprichtingsakte getekend en op 17 november was de eerste bestuursvergadering. Inmiddels zijn we 75 jaar verder en zorgen we voor ruim 15.000 gezinnen. Daar zijn we trots op. Het gaat immers om de mensen: de deelnemers en de gepensioneerden, maar zeker ook de wereld daar omheen.

En nu?

Als pensioenfonds staan we letterlijk en figuurlijk midden in de maatschappij. Veel organisaties die zijn ontstaan vanuit TNO zijn bovendien aangesloten bij het pensioenfonds. Ondertussen is het ook een tijd van verandering en ontwikkeling. Samen werken we aan een toekomstbestendig pensioenfonds voor en door alle deelnemers en pensioengerechtigden.

Een eigen pensioenfonds

Ondanks allerlei veranderingen en ontwikkelingen lijkt het nog steeds goed om een eigen pensioenfonds te hebben. Het grote voordeel is dat we gezamenlijk invloed hebben op de regeling, de daarbij horende prijs, het hoge serviceniveau en acceptabele kosten.

Geld voor de toekomst

Het Pensioenfonds TNO bestaat 75 jaar! En dat vieren met het thema 'Geld voor de toekomst'. Dick Schmidt, voorzitter van het bestuur van het pensioenfonds, en Kostijn van Gerven, directeur, geven hun visie op het thema.

Ruim 15.000 gezinnen

Dick Schmidt: "Als voorzitter van het bestuur ben ik me heel erg bewust van de keuzes die we maken en wat daarvan de impact is. Voor onze deelnemers en gepensioneerden, maar ook voor de wereld daaromheen. Als pensioenfonds dragen we een grote verantwoordelijkheid. Wij werken aan het inkomen van onze deelnemers voor als ze met pensioen gaan. In feite zorgen we dat het voor ruim 15.000 gezinnen goed geregeld is. Dat is iets waar we best trots op mogen zijn."

Keuzes met impact

Kostijn van Gerven vult dat aan: "In de 75 jaar dat we bestaan, weten we als geen ander dat een pensioenfonds onderdeel is van de maatschappij. We bewegen mee met maatschappelijke ontwikkelingen. Dat kan zijn op het gebied van wet- en regelgeving maar ook bijvoorbeeld verduurzaming. En ook al zijn de mogelijkheden voor kleinere pensioenfondsden misschien beperkter, we doen wat we kunnen. Uiteraard binnen de randvoorwaarden van een zorgvuldig financieel beleid. Ter gelegenheid van ons jubileum

organiseren we een minicongres om visies rondom dit onderwerp te delen."

Chocola als symbool

"Chocola is een mooi symbool als het gaat om keuzes met impact", zo vervolgt Kostijn. "Het is een van de producten waarbij de consument bewust heeft gekozen voor 'eerlijke' chocola. Een keuze met impact. Het laat ook zien dat we niet alleen als maatschappij of als organisatie keuzes kunnen maken. Ook consumenten kiezen en laten hun stem horen. Het is goed om daarnaar te luisteren, te weten wat er speelt, visies te delen en de verbinding te maken."

Pensioen met wensen en dromen

"Zo willen ook wij die verbinding maken", vertelt Dick enthousiast. "Wat zijn de wensen en dromen van onze deelnemers en pensioengerechtigden? Hoe zien zij hun eerste pensioendag? We hebben het gevraagd aan deelnemers en pensioengerechtigden die dit jaar 75, 50 of 25 worden of dit jaar met pensioen gaan. In deze Life & Pension delen we een paar van die persoonlijke verhalen."

Preview van persoonlijke verhalen

Stel... je hebt je laatste werkdag gehad. Er was een mooi afscheidsfeest of borrel met collega's en dan... Wat ga je die eerste pensioendag doen? Of wat heb je gedaan? Wat zijn je wensen en dromen?

Lees online verder

In deze Life & Pension leest u een preview van de persoonlijke verhalen. Bent u benieuwd naar alle persoonlijke verhalen? Ga dan naar www.lifeandpension.pensioenfondstno.nl/interviews.

NB Beschikt u niet over een computer, iPad of smartphone? Laat het ons dan weten. Bel 070 - 413 8602, dan sturen we u een print van de teksten.

Wat zijn jouw dromen of wensen? Of wat doe jij die eerste pensioendag? We hebben het dit voorjaar en deze zomer gevraagd aan deelnemers en pensioengerechtigden die dit jaar 75, 50 of 25 zijn geworden of dit jaar met pensioen gaan.

Stel... je hebt je laatste werkdag gehad

Bij de bouw van ons huis is het idee van de camper ontstaan.

De vraag die we onszelf namelijk stelden was: wil je met het ontwerp van je huis al rekening houden met je woonwensen als je ouder bent? Wij hebben er bewust voor gekozen om dat niet te doen. We leven nu. We hebben drie kinderen en willen nu genieten van de ruimte en de mogelijkheden van het huis. Als we met pensioen gaan, is het misschien te groot en dan willen we elders wonen.

Nu zijn we nog druk met het werk, de kinderen, school, hockey en voetbal, maar als we met pensioen zijn kopen we een camper en gaan we rondtrekken door Frankrijk en de rest van Zuid-Europa. Met Frankrijk hebben we een sterke band, omdat mijn schoonmoeder daar vandaan komt. Zo gaan we samen genieten van de vrijheid.

Die vrijheid zit ook in mijn werk

Ik houd van vrijheid. Weliswaar heb ik een kantoorbaan met verplichtingen naar mijn klanten, baas en collega's en richt ik me op het halen van doelstellingen, maar ik ervaar ook een zekere vrijheid. Vanuit mijn commerciële functie als Sales Manager bij TASS International Homologations bezoek ik namelijk veel klanten in Europa en Azië. Vroeger hoefde dat niet. Als je een van de eersten bent met het testen en keuren van autogordels en kinderzitjes, dan komen klanten vanzelf. Nu is de concurrentie veel groter en moet je op pad. Klanten zitten overal, dus ik reis veel voor mijn werk. Zo zat ik vorige week in Ningbo

Frank Brouwers, 50

“Het begint zo gauw we de oprit afrijden!”

in China. Het liefst zou ik dat samen met mijn liefje doen. Dat kan als de kinderen over 17 jaar oud en wijs genoeg zijn en op zichzelf wonen.

Mijn andere droom is rond de wereld zeilen, maar dan moet je wel van zeilen houden.

We vinden zeilen erg leuk, maar een wereldreis met een zeilboot kost al snel twee tot drie jaar. Zo lang willen we niet aaneengesloten van huis zijn. Het alternatief is dus over land rondtrekken in een camper. Afhankelijk van hoe het met de kinderen gaat, blijven we bijvoorbeeld een maand of twee weg. Mijn ouders hebben me ook altijd gesteund toen we kleine kinderen hadden. Zo wil ik ook voor mijn kinderen klaarstaan als dat nodig is. En hoe het pensioen voelt weet ik nog niet, maar het begint zo gauw we de oprit afrijden!

Christien Eikelboom, 75

“Ik wilde wat meer vrije tijd hebben om onder andere meer aandacht aan mijn kleinkinderen te kunnen besteden.”

Loek Nijsten, 25

“Op mijn eerste pensioendag ga ik lekker vroeg naar de tennisbaan met mijn vriendin – dan vrouw – om te tennissen.”

Marianne de Wolff, 50

“Als ik met pensioen ben, ga ik door Azië fietsen en aan de slag met vrijwilligerswerk.”

Freek van Wermeskerken, 25

“Als ik nog niet over de wereld gereisd heb, dan is dat een mooi moment.”

Steven Erpelinck, 50

“Ik hoop vooral dat het een mooie, zonnige dag is.”

Jan de Wit, dit jaar met pensioen

“Als ik dan toch met pensioen moet, dan is het eerste wat ik doe: in het vliegtuig stappen. Op naar Zuid-Amerika en Afrika!”

Ik zit niet te wachten op mijn pensioen. Hoewel ik het eigenlijk ook wel een prettig idee vind dát het kan.

Vierendertig jaar heb ik gewerkt bij TNO en nu ben ik lector Duurzame Energievoorziening bij het Kenniscentrum Leefomgeving van Saxion. Ik heb bij Saxion veel projecten opgezet die ik wil realiseren. In november 2016 start mijn AOW, maar als het even kan wil ik doorwerken. Aan de andere kant realiseer ik me ook dat je een keer moet stoppen en dat iedere verandering zijn positieve kanten heeft.

Op dit moment ben ik bezig om die switch te maken en eigenlijk is dat ook ontzettend leuk.

Die switch biedt veel nieuwe mogelijkheden. En als ik dan toch met pensioen ga, dan is het eerste wat ik doe in het vliegtuig stappen. Op naar Zuid-Amerika en Afrika! Ik wil graag drie maanden op reis of misschien wel een half jaar. In elk geval langer dan normaal. Tot nu toe ben ik daarin de winter wel eens naartoe gegaan voor een korte vakantie, omdat het daar dan zomer is. Het goede klimaat en het rondreizen spreekt me erg aan. Ik heb bijvoorbeeld al veel gelezen over de Inca's, Machu Picchu, de Andes en de Galapagoseilanden.

En na die reis?

Dan hoop ik uitzicht te hebben op werk of iets anders. Wie weet aan de universiteit in Stellenbosch, omdat ik iets met Zuid-Afrika heb. Mijn vader is daar geboren. Wat ook mogelijk is, is dat ik iets ga doen met 'Engineers without Borders' of ik word PUM-expert en deel mijn jarenlange ervaring in ontwikkelingslanden. En er zijn zeker ook nog projecten die hier in Nederland doorlopen. Ik geniet van het nadenken over al die nieuwe mogelijkheden. Eén ding is zeker: als ik AOW ga ontvangen, dan ga ik zeker niet achter de geraniums zitten!

Marc van Kleef, 50

“Die eerste pensioendagen ben ik vast aan het opruimen. Schoon schip maken, stilstaan bij wat we achter ons hebben en wat we de komende jaren gaan doen.”

Als ik met pensioen ga wil ik mijn tijd vooral ook nuttig besteden, bijvoorbeeld met vrijwilligerswerk. Zelf heb ik daar ook veel profijt van gehad.

Ik voel me nog geen 50, maar ben het wel. Het is dan goed om af en toe eens vooruit te kijken richting je pensioen. In de drukte van het leven met werken, kinderen, school, studeren, een huis kopen etc., sta je daar niet vaak bij stil. Mijn vader kreeg bij Philips een cursus ‘Pensioen in Zicht’ om te zorgen dat hij niet in een gat zou vallen. Ik denk dat ik dat niet nodig zal hebben. Volgens mij kan ik mijn tijd als ik met pensioen ben prima invullen.

Mijn vrouw en ik zijn beiden topsporter geweest. Ik heb op het hoogste niveau basketbal gespeeld en heb toen veel genoten van de inzet van vrijwilligers. Ook bij de diverse verenigingen waar mijn kinderen nu sporten en op andere plaatsen in de samenleving, kom ik vrijwilligers veel tegen. Daarom wil ik ook mijn steentje bijdragen als ik met pensioen ben. Waar en hoe? Dat weet ik nog niet precies. Misschien bij het schaatsen of skeeleren. Daar ben ik nu ook als sporter en vrijwilliger actief. Maar misschien ook wel als coach, scheidsrechter of EHBO’er. Ik heb nog even de tijd om daarover na te denken.

Aan het begin van je carrière kijk je naar groei en carrièrestappen. Net als met het sporten wil je beter en sneller worden. Als je verder bent, maak je een heel ander plan. Het is voor iedereen te hopen dat als je met pensioen bent, dat je daar volop van kunt genieten. Minstens een jaar of tien.

Tegen de tijd dat ik met pensioen ga...

Onze drie kinderen zijn zelf ook zeer fanatieke sporters. De oudste draait mee in de top en de andere twee zijn ook aardig op weg. Als ik met pensioen ga, zijn ze tussen de 30 en 35. Ik hoop dat ik dan nog gezond ben en dat we samen leuke dingen kunnen doen met de (klein)kinderen. Ik ben ook wel iemand

Flip Kranendonk, 75

“Mede door mijn leeftijd zit ik nog vol met herinneringen, gevoelens en gedachten over TNO.”

Eldine Verweij, 50

“Op mijn eerste pensioendag slaap ik uit en mijmer over mijn werkende leven, wat ik allemaal heb gedaan en meegemaakt. Verder doe ik vooral wat ik nu ook al doe.”

van de sociale contacten en houd van reizen. Genoeg ideeën dus. Als het goed is, maken we samen een mooi plan. Wandelen, fietsen en gezond leven horen daarbij. Ik geloof dat als je gezond blijft van lijf en leden, dat je daar in alles plezier van hebt.

Edinburgh kan van de lijst

Sinds kort werk ik weer bij NXP als projectmanager. Een aantal vakantiedagen die ik over had van mijn werk bij TNO, heb ik benut om naar Edinburgh te gaan. Edinburgh stond al twintig jaar op ons wensenlijstje. Eerlijk gezegd was het zelfs nog een tegoedbon van de verjaardag van mijn vrouw. Dit jaar is het er dus van gekomen. Het was een van de mooiste steden die we hebben gezien. Zo zie je hoe je op ideeën komt, als je de tijd neemt om samen stil te staan bij wat je graag wilt doen.

René Peters, 50

“Op die eerste pensioendag pakken we de agenda om tripjes te plannen. Want naast het actief blijven in diverse netwerken, willen we samen op pad.”

Walter Frankvoort, 75

“Ik ben niet een man die een droom heeft. Dat is niet handig. Als je je dromen najaagt, mis je andere kansen.”

Monique Jansen, 50

“Ik plan van alles, de hele dag. Dat vind ik niet vervelend; dat zit in me. Maar als ik met pensioen ben, kijken we gewoon waar we zin in hebben.”

Sven van Binsbergen, 25

“Wat ik op mijn eerste pensioendag ga doen? Dat hangt er vanaf hoe ik veranderd ben over meer dan 40 jaar.”

Ik maak net mijn entree op het werk; ruim een jaar geleden ben ik begonnen. Dat speelt veel meer dan met pensioen gaan en stoppen met werken.

Ik kom uit de natuurkunde, de optica, en ben begonnen bij TNO als Junior Innovator. Bij Electronic Defence houd ik me bezig met infrarood signatuur. Als het gaat over mijn pensioen, dan betaal ik mijn pensioenbijdrage voor later en dat is het. Wel was ik laatst op de site van het pensioenfonds bij ‘Mijn pensioen’ aan het kijken hoe mij pensioen eruit ziet.

Toen ik doorklikte bij mijn pensioenleeftijd, schoot ik in de lach.

Een teller geeft tot op de seconde nauwkeurig aan hoelang het duurt voordat je pensioen begint. Over ruim veertig jaar ga ik met pensioen. Dat is bijna twee keer mijn leeftijd. Voor mij is het pensioen ver weg.

Wat me in elk geval fijn lijkt

Als je met pensioen bent, dan ben je minder tijdsafhankelijk. Als ik nu iets wil doen, dan plan ik dat in het weekend of in mijn vakantie. Als je met pensioen bent, zit je daar niet aan vast. Je kunt dan genieten van die vrijheid.

Stel, je hebt zin om erop uit te trekken en het is mooi weer, dan kun je gewoon gaan. Wat ik dan zou willen doen, hangt er vanaf hoe ik veranderd ben over ruim veertig jaar. Waarschijnlijk ga ik die eerste pensioendag eerst gewoon uitslapen. En verder weet ik het echt nog niet.

Wel zijn er dingen die ik nu graag doe

Ik houd van fotografie en kleine vakanties. Ik ben geen backpacker, maar als je tussendoor op vakantie kunt lijkt me dat fijn. Voor mijn studie en TNO ben ik in Japan, Nieuw-Zeeland en Zuid-Afrika geweest. Er zijn nog veel meer mooie landen, maar daarvoor hoeft ik natuurlijk niet te wachten tot ik met pensioen ben.

Diek van Drongelen, 75

“De eerste tijd miste ik de aanspraak van collega’s, maar het fijne was dat ik ineens veel meer tijd had voor mijn kleinkinderen en het Staelduinse Bos.”

Die eerste pensioendag dacht ik vast: goh ik hoef niet meer om 6.15 uur mijn bed uit. Samen met mijn man – die was al met pensioen – hebben we waarschijnlijk eerst de tijd genomen om samen te ontbijten. Verder wellicht gezellig op de kleinkinderen passen. Mijn man deed dat al en sinds ik met pensioen ben, heb ik daar ook echt tijd voor gekregen. We zijn verder vast ook naar het Staelduinse Bos bij 's-Gravenzande gegaan, waar ik al sinds het begin van de jaren zeventig actief bij betrokken ben.

Het bos werd bijna een golfbaan

Begin jaren zeventig waren er plannen om van het bos een golfbaan te maken. Dat wilden wij niet. Met mijn oudste ging ik graag naar het bos om te wandelen of te spelen. Toen er protestmarsen werden georganiseerd, liep ik mee. De jongste lag toen nog in de kinderkwagen. We wilden het enige bos van het Westland voor publiek toegankelijk houden. Dat is gelukt.

d'Oude Koestal

Er was namelijk een cruciale fout gemaakt: ze startten met het kappen van een aantal bomen. De provincie heeft toen geen vergunning gegeven en het bos zelf gekocht. Vanuit de protestgroepen is uiteindelijk 'Vrienden van het Staelduinse Bos' ontstaan. De boerderij in het bos is toen omgebouwd tot bezoekerscentrum: d'Oude Koestal. Ik doe sinds die begintijd de coördinatie van groepen en scholen die het bos willen bezoeken. Vanaf mijn pensioentijd kon ik zelf ook groepen ontvangen.

Van werk naar pensioen

Tot mijn pensioen heb ik met veel plezier bij TNO gewerkt. Vooral in Den Helder. We waren met een kleine groep en samen hadden we het erg leuk. Later in Delft trouwens ook. Wij hielden ons bezig met milieutoxicologie en water. De laatste jaren waren wel erg rommelig. Ons instituut ging over naar Apeldoorn, maar bij de plannen stond onze afdeling er niet tussen.

Peter van Gompel, 50

“Als ik iets geleerd heb van mijn collega’s die met pensioen zijn gegaan, dan is het wel dat ik geen abrupte overgang wil van veertig uur per week werken naar pensioen.”

Evert Duistermaat, 50

“Eigenlijk laat ik het heel erg open. We zien wel. Alles kan. Hoewel ik niet weet hoe ‘oud’ ik dan echt ben.”

Ze waren onze afdeling vergeten

In eerste instantie konden we nog in Delft blijven. Maar we waren een kleine afdeling en steeds meer mensen gingen weg. Ondertussen moesten de opdrachten opgevangen worden; dat was niet altijd makkelijk. Uiteindelijk moesten we naar Zeist. Als je dan al vanaf 1959 – minus jaren dat de kinderen klein waren - bij TNO hebt gewerkt, neem je niet zelf ontslag. Hoewel het leek dat ze daarop wilden aansturen, mocht ik gelukkig een paar maanden eerder met pensioen.

En nu? Ik geniet van handwerken, zoals patchwork. Ook lees ik graag en houd ik van puzzelen en fietsen. Echt grote dingen hoef ik niet meer te doen. Mijn wens is dat we zo gezond blijven als nu en nog lang van de kleinkinderen mogen genieten.

Ton Putman, dit jaar met pensioen

"Pensioen, ik heb nog geen idee wat ik me erbij voor moet stellen. Je moet het gewoon ervaren, dan weet je hoe het is."

Rolinka Los, 50

"Mijn droom is dat mensen geen fossiele brandstoffen meer gebruiken. Ik wil me daarom inzetten voor duurzame energie en natuurbeschoud."

Peter van Zuijlen, 75

"Mijn wens is dat de hoogspannings-elektronenmicroscop nog eens tentoongesteld wordt op de Stieltjesweg. Als eerbetoon aan Le Poole."

Charlotte 't Hoen, 25

"Als ik nu een droom heb, dan wil ik die nu al waar kunnen maken en niet wachten tot ik met pensioen ben."

Eerlijk gezegd moest ik lachen toen de vraag kwam over het interview.

Ik ben 24, straks 25, en over mijn pensioen praten?! Ik heb werkelijk geen idee. Als je 50 bent, dan ben je daar misschien meer mee bezig. Ik denk eerst over andere dingen na, zoals een huis kopen.

Mijn pensioen is nog zo ver weg. Dat is over veertig of misschien wel vijftig jaar.

Nu doe ik leuke dingen met mijn vriend, ik sport drie keer in de week, ik werk en in het weekend ga ik uit met vrienden en kook ik graag. Als ik met pensioen ben, ga ik waarschijnlijk niet stappen met vrienden maar gezellig samen eten ofzo. En wie weet vind ik briden ineens leuk! Hoewel ik me dat nu écht niet kan voorstellen.

Voorlopig is het goed waarmee ik bezig ben

Ik heb een leuke baan op het lab van Defensie & Veiligheid bij TNO. Daar houd ik me bezig met energetische materialen en dat vind ik boeiend.

Ik bouw pensioen op en ik zie het wel tegen die tijd. Ik weet niet wat mijn dromen, wensen of plannen dan zijn. Misschien ga je dan reizen. Een ander land ontdekken, maar dat moet wel kunnen qua gezondheid. Je hoort mensen ook zeggen dat ze op hun kleinkinderen gaan passen, maar ik weet niet eens of ik kinderen heb als ik met pensioen ga. Zover denk ik echt nog niet vooruit.

Eén ding weet ik wel. Als ik nu een droom heb, dan wil ik die nu al waar kunnen maken en niet wachten tot ik met pensioen ben.

Achter elke quote zit een persoonlijk verhaal

Bent u benieuwd naar alle persoonlijke verhalen? Ga dan naar www.lifeandpension.pensioenfondstno.nl/interviews en lees daar verder.

Wat vindt... het verantwoordingsorgaan

Sinds een paar jaar hebben alle pensioenfondsen een vernieuwd verantwoordingsorgaan dat toezicht houdt op het beleid. Wat vinden zij van 75 jaar Pensioenfonds TNO? En hoe kijken zij daarmee in feite aan tegen het thema ‘Geld voor de toekomst’? Hier leest u hun verhaal.

Geld voor de toekomst

Het TNO Pensioenfonds bestaat 75 jaar en heeft dus een lange geschiedenis achter zich. Een geschiedenis die tot tevredenheid kan stemmen, ondanks alle veranderingen in de afgelopen jaren. Deelnemers bouwen een goed pensioen op, slapers wachten rustig af en gepensioneerden krijgen op tijd hun pensioen uitbetaald. Een gedegen pensioenfonds. Of zoals we in ons oordeel over 2015 schreven: “Het verantwoordingsorgaan is positief over het gevoerde beleid en is ervan overtuigd dat op gewetensvolle wijze tot een evenwichtige besluitvorming wordt gekomen.”

Van toen naar nu

Laten we er vanuit gaan dat het Pensioenfonds TNO ook een mooie toekomst voor zich heeft, ondanks alle zorgen die tegenwoordig worden geuit over de bestendigheid van het Nederlandse pensioenstelsel. Tot op zekere hoogte zijn die zorgen terecht, maar misschien zijn we in Nederland wel voorzichtiger dan nodig is.

Zo constateren we dat het vermogen van ons pensioenfonds de afgelopen twaalf jaar verdubbeld is dankzij een goed rendement. Die vermogensgroei is bijzonder omdat de pensioenuitkeringen zijn toegenomen met minder dan 50%. Er zijn zelfs meer gepensioneerden. Het rendement van de afgelopen vijftien jaar is zelfs zo goed, dat de lopende pensioenuitkeringen volledig uit de opbrengsten kunnen worden betaald.

De juiste balans

Wij wensen het bestuur veel wijsheid toe. Wijsheid voor een evenredige belangenbehartiging van de vier verschillende doelgroepen in het ingewikkelde speelveld van het Nederlandse pensioenstelsel. Zodat de pensioenen ook de komende 25 jaar gewaarborgd zijn. Door het vinden van de juiste balans tussen premie incasseren, vermogen beheren en pensioenen uitkeren. De balans tussen de belangen van werkgevers, deelnemers, gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden. Het verantwoordingsorgaan heeft er alle vertrouwen in.

Tussenstand tot en met september 2016

Een financieel gezond pensioenfonds is van belang voor uw pensioen, uw toekomst. We geven u daarom ook in deze Life & Pension een beeld van de financiële ontwikkelingen van het Pensioenfonds TNO. Daarbij vergelijken we de cijfers van januari t/m september met de situatie aan het eind van 2015.

Allereerst is het beleggingsrendement eind september uitgekomen op 9,8%. Het belegd vermogen is dus gestegen, maar daar tegenover staat een stijging van 14,4% van de marktwarde van onze pensioenverplichtingen. Ondanks het beleggingsrendement is de dekkingsgraad door de lage rentestand gedaald. Zo was eind september de actuele dekkingsgraad 104,9% en het gemiddelde over de laatste twaalf maanden, ofwel de beleidsdekkingsgraad, is uitgekomen op 106,5%.

Wat zeggen deze cijfers?

Ons streven is een beleidsdekkingsgraad van 119%, zodat we een gezonde buffer hebben. Dat halen we niet; er is sprake van een dalende trend. Wat betekent dat voor het Pensioenfonds TNO? In de media wordt gesproken over de kans op het verlagen van pensioenaanspraken bij diverse pensioenfonds. Geldt dat ook voor ons? Nee, een verlaging van de pensioenen is bij het Pensioenfonds TNO op dit moment niet aan de orde, maar we moeten de marktontwikkelingen afwachten. Op onze site geeft Kostijn van Gerven net als in juli een toelichting hierop. Daar staat ook het uitgebreide nieuwsbericht met alle cijfers van het derde kwartaal van 2016.

De ontwikkeling van uw extra pensioenkapitaal

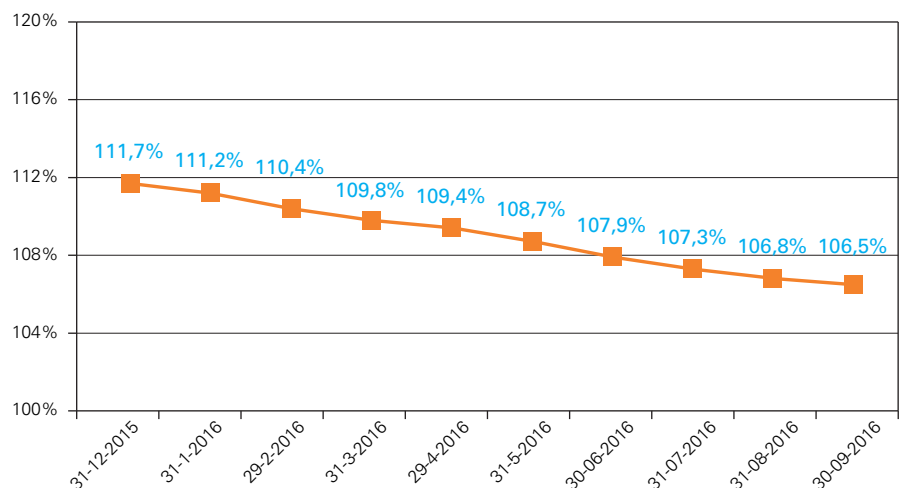
Bouwt u naast uw gewone pensioen bij het Pensioenfonds TNO extra (netto) pensioen op? Bij 'Mijn pensioen' op onze site kunt u de ontwikkeling van uw extra pensioenkapitaal volgen. Vergeleken met eind 2015 is eind

september 2016 de waarde van het totale vermogen van het extra (netto) pensioenkapitaal gedaald. Dit kapitaal wordt beheerd door Nationale Nederlanden Investment Partners (NN IP), waar via een persoonlijke beleggingsrekening extra en/of netto pensioenkapitaal wordt opgebouwd. Afhankelijk van de ontwikkelingen van de beleggingsmix waaraan die rekening is gekoppeld, kan de waarde weer stijgen.

Van toen tot nu

75 jaar geleden zijn we begonnen met niets en inmiddels hebben we een belegd vermogen van € 3,336 miljard euro. Dat is maar goed ook, al klinkt dat misschien wat vreemd. Dat geld is nodig om de huidige en toekomstige pensioenaanspraken uit te kunnen keren. We zijn immers niet meer met z'n vijven, zoals in het begin, maar met ruim 15.000 gezinnen.

Beleidsdekkingsgraad Stichting Pensioenfonds TNO

De komende tijd

Naar verwachting hebben de komende tijd een aantal factoren invloed op de algemene financiële ontwikkelingen. Dat is onder meer de uitkomst van de Amerikaanse presidentsverkiezingen, de ontwikkeling van de olieprijs en het verdere verloop van het opkoopprogramma van de ECB om een dreigende deflatie te voorkomen. Het pensioenfonds kijkt dan met name naar het effect van deze ontwikkelingen

op de marktrente. Als die stijgt is dat positief voor de dekkingsgraad.

Op onze site houden we u zo goed mogelijk op de hoogte van de actuele situatie. Kijk bij 'Nieuws' of meld u aan voor de nieuwsbrief.

Geld voor de toekomst?! Geld voor nu

Vindt u het lastig om uw dagelijkse financiën op orde te houden? Om verschillende redenen kan dat soms moeilijk zijn. Schroom dan niet om ons te benaderen, want het Sociaal Personeelsfonds (SPF) kan u helpen. Bijvoorbeeld als u er zelf niet uitkomt om uw huishoudboekje weer op orde te krijgen.

Zo helpen wij elkaar

Het is mogelijk om een vrijblijvend gesprek te hebben met een van onze onafhankelijke budgetcoaches. Daarnaast kan het SPF u financieel

ondersteunen met een schenking of een renteloze lening. Voor € 0,50 per maand bent u lid van SPF en kunnen wij u helpen.

Dus bent u geïnteresseerd in een vrijblijvend gesprek of financiële hulp, bel of mail onze secretaris: Constant Gevers Deynoot: 06 - 3179 2880 of constant.geversdeynoot@tno.nl. Of schrijf naar: TNO Sociaal Personeelsfonds, Postbus 96800, 2509 JE 's-Gravenhage.

Wij wensen u een kleurrijke herfst!

Tip

Kent u een (oud-)collega van wie u vermoedt dat financiële hulp welkom is? Vertel hem of haar dat het SPF een oplossing kan bieden.

eTNOs

Samenwerken voor een goed pensioen; van betrokkenheid tot gezelligheid

Het Pensioenfonds TNO viert feest, dus ook eTNOs, de vereniging van gepensioneerd van het Pensioenfonds TNO. Al bestaan wij zeker nog geen 75 jaar; we voelen ons nauw betrokken bij het pensioenfonds. Letterlijk én figuurlijk.

Dat is eigenlijk ook logisch

Die betrokkenheid is niet vreemd. Een pensioenfonds heeft een grote verantwoordelijkheid en zorgt voor onder meer het inkomen naast je AOW. Dat vergt een goed pensioensysteem en goede communicatie. Als medewerker wil je weten waar al dat gespaar toe leidt en als gepensioneerd wil je na je werkzame leven kunnen rekenen op enige zekerheid. Als vereniging van gepensioneerd zetten we ons daarvoor in.

Betrokkenheid is groot

Op verschillende manieren werken

we samen om de belangen van de gepensioneerd bij het pensioenfonds goed te behartigen. Zo hebben we inbreng bij beleidsonderwerpen omdat twee van onze leden in het bestuur zitten. Ook maken eTNOs-leden deel uit van het verantwoordingsorgaan dat toeziet op het reilen en zeilen van het fonds. Verder is er de werkgroep Zorg en Welzijn die zich onder meer richt op goede voorwaarden bij de collectieve zorgverzekering. Naast ook een actieve Werkgroep Pensioenen zijn we bovendien lid van de Koepel van Nederlandse Verenigingen van Gepensioneerd (KNVG) waar uiteraard ook politiek en pensioenvraagstukken aan bod komen.

Contact met oud-collega's

Maar we doen natuurlijk meer. Zo komen wij ook op voor zowel de materiële als de immateriële belangen van gepensioneerd. Want juist ook

contact houden met oud-collega's en gezellige activiteiten vinden we belangrijk. Een bijkomend effect is dat we daardoor goed weten wat er leeft en dat versterkt weer het samenwerken voor een goed pensioen. En daar zijn we blij mee!

Kai Waterreus, voorzitter eTNOs

eTNOs

*De vereniging van gepensioneerd van TNO**
Houdt contact met oud-collega's, behartigt gezamenlijke belangen en deelt verhalen van toen.
www.etnos.nl

*en aangesloten werkgevers

Overleden pensioengerechtigden

Naam	Woonplaats	Leeftijd	Naam	Woonplaats	Leeftijd
Maart 2016			Augustus 2016		
H. Bruins	Arnhem	85	J.H. van Tuijl	Hei en Boeicop	83
Juni 2016			Mw. M.A. Göbbels	Enschede	94
Mw. H.A. Marks	Deurne	87	N.M. Gautier	's-Gravenhage	84
M. van Krimpen	Eerbeek	92	Mw. J. Willemse	Enkhuizen	94
W.J. Cornelissen	Angeren	74	F.A.J. van Gils	Rijswijk	78
Mw. L.A. Zuiderwijk	's-Gravenhage	57	B.L. Boogaard	Vlaardingen	89
C.M. Keus	Bennekom	81	M. Fieret	's-Gravenhage	83
L.C.N. de la Lande Cremer	Eelde	93	J. Hoekstra	Delft	92
S.T. Spijker	Zoetermeer	69	E.J.H. Hondebrink	Zoetermeer	88
Mw. M. Bulthuis	Leeuwarden	93	Mw. B.B. van der Poel	's-Gravenhage	84
R.H. Booy	Dordrecht	90	J.F. Middendorp	Delft	83
H. de Cock	Delft	81	Mw. E.M. van der Flier	Wassenaar	91
D. de Ruiter	Wageningen	90	A. Burgers	Delft	89
J.E. Webster	Zeist	95	Mw. M.G.C. Platenburg	Eefde	79
M.M.H. Hamers	Uden	82	H.J. van der Kleij	Gouda	89
Mw. M.E. van Rossum	Wageningen	77	W.F. Sulilatu	Nieuwegein	74
H.G. Bouwknecht	Nieuw-Zeeland	86	Mw. A. Schuijlenborgh	Wageningen	88
R. Landwier	Apeldoorn	60	W.A.H.A. Veeren	Zoetermeer	76
S.J. Hengeveld	Zundert	73	B.I. Ceulen	Oss	93
N.M.J. Schweitzer	Haren	93	H.G. Wolting	Ede	81
Mw. A. Moens	Hoek van Holland	84	Mw. J.L.A.M. Koks	Delft	95
F.P.P. de Vries	Schiedam	76	Mw. W. Hageman	Laren	92
J.M. Blom	Zeist	79	J. Veldman	Gouda	79
H. Lewerissa	Nijverdal	70	J. Beijering	Goor	79
W. Knoester	's-Gravenhage	93	September 2016		
H. van de Pol	Wageningen	61	Mw. T. Langius	Randwijk	89
Mw. M.J.A. Luxemburg	Gouda	89	E.C.A. Hendriks	Utrecht	79
K.A.J.M. van Bavel	Pijnacker	76	W. Knol	Zeist	68
Juli 2016			Mw. A. de Jong	Groningen	93
H.F. Jansen in de Wal	Delft	88	Mw. G.J. de Wall	Naaldwijk	91
Mw. E.C. van Daalen	Rijswijk	87	Mw. A.M.H. van Ravenstijn	Delft	77
H.M. Silvester	Eersel	90	M. Mulder	Oegstgeest	93
Mw. J.M. van der Hart	Lochem	85	Mw. E.M. Duin	Krimpen aan den IJssel	97
Mw. M. Hoogervorst	Delft	80	H.J. Ruts	Rotterdam	87
G.J. Vaandrager	Gouda	89	M.N.W. Innemee	Elst	71
D.C. Kerstens	Hengelo	83	Mw. A.H. Nas	Spijkenisse	84
Mw. W.J. Labree	Vlaardingen	91	E. Talman	Voorschoten	89
Mw. J.A. Kloeg	Delft	82	A. Pfrommer	Bilthoven	82
C.H. Groenendijk	Renkum	91	J. Heuvelman	Capelle aan den IJssel	72
Mw. C.H. Verhoeff	Leiden	87	Oktober 2016		
G.L. Reijns	Zoetermeer	86	G.P. de Loor	's-Gravenhage	88
Mw. P. van de Giessen	Delft	91	Mw. M.L.A. Kohschulte Brokhaus	Bussum	92
H.A.J. Bak	's-Gravenzande	80	J. Coolen	Pijnacker	74
J.J. Kannegieter	Rotterdam	82	E. Ubels	Harderwijk	94
Mw. H.T. Walma van der Molen	Oegstgeest	82	Mw. C.W.C. Vlugt	's-Gravenhage	94
Mw. T. Wiedemeijer	Amsterdam	95	J.F. Hardon	Steenwijk	88
K.H.P. Broer	Bilthoven	84	J.J. Schonk	's-Gravenhage	78
Mw. M.J. Koene	Delft	100	J.M. Pelle	's-Gravenhage	79
W.H.J.M. Wientjens	Leidschendam	78	Mw. I. Teer	Doorn	84
D.J.C. Knottnerus	Haren	98	Mw. M.A. Noorden	Delft	88
			R. van Meerten	Voorburg	85
			K.J.A. de Waal	Naarden	83
			J.N. van Kampenhout	Dedemsvaart	80
			Mw. T. Heunks	Somerens	99
			Mw. P.C. de Keijzer	Rotterdam	70
			Mw. J.J. Cleeren	Doetinchem	85
			Mw. M. Willemse	Gorssel	80
			Mw. A. Lucas	Laren	83
			C. van Leeuwen	Delft	90
			A. Buijze	Zeist	65
			B.P. Knol	Norg	94
			Mw. M.T. Vink	Apeldoorn	72
			Mw. A.L.J. Eijmberts	Sint-Oedenrode	85
			T.S. Siemensma	Delft	66

Kort nieuws

Service

De Life & Pension voortaan digitaal lezen? Ga naar 'Mijn pensioen' op pensioenfondstno.nl en geef dit aan bij uw accountinstellingen.

Wanneer in actie komen

Kijk op de site van het pensioenfonds bij 'Wanneer in actie komen' welke wijzigingen belangrijk zijn om door te geven. pensioenfondstno.nl

Uw mening

De vorige keer hebben we in deze Life & Pension een vragenlijst opgenomen om te weten wat uw mening is over dit blad. Inmiddels hebben zo'n 150 lezers van de papieren Life & Pension de vragenlijst uit de vorige uitgave teruggestuurd. Daar zijn we blij mee. Elke reactie telt. In het volgende nummer besteden we hier aandacht aan.

Uw eerste pensioendag

Wilt u weten wanneer uw eerste pensioendag is? Kijk dan op www.svb.nl wanneer u AOW krijgt. Op de dag waarop uw AOW ingaat, stopt in principe uw dienstverband en mag u met pensioen. Dat is wettelijk zo geregeld. U gaat dus niet automatisch met pensioen als u 65 wordt.

Spontane reacties

Op de eerste digitale versie van de Life & Pension hebben we leuke spontane reacties ontvangen. Bent u nieuwsgierig? Bekijk de nieuwste Life & Pension op www.lifeandpension.pensioenfondstno.nl/nov2016.

Geen computer, iPad of smartphone?

Het was helaas niet mogelijk om alle interviews in deze Life & Pension af te drukken. Dat paste gewoonweg niet. Ze staan wel op www.lifeandpension.pensioenfondstno.nl/interviews.

Beschikt u niet over een computer, iPad of smartphone? Bel 070 - 413 8602, dan sturen we u een print van de teksten.

Speciale dank aan...

Uiteraard speciale dank aan alle deelnemers en pensioengerechtigden die met hun persoonlijke verhaal hebben bijgedragen aan deze jubileumeditie van de Life & Pension. We vinden het echt bijzonder hoe iedereen vertelt over wensen, dromen en wat te doen op die allereerste pensioendag.

Jan van den Brink

Ook willen we Jan van den Brink, gepensioneerd TNO-medewerker, bedanken voor zijn bijdrage aan het jubileum van het Pensioenfonds TNO.

Stichting Pensioenfonds TNO
Laan van Zuid Hoorn 165
2289 DD Rijswijk
Postbus 7018
2280 KA Rijswijk

Telefoon: 070 4138602
Telefax: 070 4138620
E-mail: info@sp.tno.nl
Website: www.pensioenfondstno.nl
Pensioenuitvoering AZL N.V.